

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput II. De Requisitis ad licite tum contrahenda, tum dissolvenda
sponsalia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

uti, antequam habeat jus in re per collationem, & possessionem: sic etiam Petrus, cui Paulus promisit venditurum se anno sequente agrum, acquirit equidem jus ad rem in agrum illum, ita, ut alteri nec vendi, nec promitti possit, non potest tamen quidquam ex illo agro percipere, priusquam legitima possessione jus in re obtineant. Caveant ergo Confessarii ea permittere sponsis, quæ nec ipse permittit Deus.

CAPUT II.

De Requisite ad licite tum contrahenda, tum dissolvenda sponsalia.

Ea, quæ ad valide ineunda sponsalia requiruntur, præcedenti capite exposuimus, ubi ad vera sponsalia certas condiciones juxta communem Doctorum sententiam attulimus; nunc restat ea breviter percurrere, quæ requiruntur ad hoc, ut sponsalia licite tum contrahantur, tum dissolvantur; ad sponsalia ergo licite contrahenda primo requiritur consensus Parentum: est enim ommissio gravis reverentiæ debitæ Parentibus in re maximi momenti, & ex consequenti, qui hoc modo sponsalia facerent, graviter peccarent. Hoc non obstante licitum est, inire sponsalia sine prævio Parentum consensu, quando prudentissime prævidetur, eos omnino irrationabiliter dissensuros ex motivo quodam inhonesto; puta ex inordinata passione avaritiæ, vel injusti odii erga personam desponsandam, vel superbiæ, & ambitionis: ii nihilominus, qui hoc modo sese despondere intendunt, non proprio, sed

Virorum prudentum arbitrio in ista re rursus procedant, ne plura eveniant mala in familia et cognatione desponsandorum (a).

Præter consensum Parentum *secundo* ad peragenda sponsalia requiritur, sicut celebrantur coram idoneis testibus; numquam enim sumenda bona, ut eveniant mala: hæc autem verumque evenire solent in sponsalibus clandestinis contractis, eoquod ex una parte cum multis ordinarie deordinationibus conjuncta sint, ex altera vero parte experientia frequentissime docet, occultis hisce contractibus mala gravia induci, nec satis arceri posse prætextus, qui ob constantia sponforum non raro proficiscuntur.

(a) Si casus aliquis gravior occurrat de sponsalibus, quæ a filiis familias fiunt Parentibus aut vitis, aut omnino insciis, consuli plane meretur doctissima dissertatio theologico-legalis Auctoris Francisci Maria Muscettula Archiepiscopi Romanensis anno 1742. edita Neapoli, cui ab altera manu accessere 1. plures notæ, 2. Mantilla sponsal. filiorumfamil. 3. duæ diatribæ, 4. edicta, 5. auctarium monumentorum.

(b) Synodus Augustana anno 1610. celebrata decernit: *Sponsalia non clandestine, sed in angulo sed in domo aliqua honesta coram testibus fiant. Parochi, nec alterius Sacerdotis ejus loco substituti præsentia necessaria est, ut legitime, et valide contrahantur; quin expedit magis non interesse imperitiores verum matrimonium contractum credant. Ultro se nullus Parochus sponsalibus ingerat, et ubi hactenus vocari non consueverunt, non facti etiam vocati ad ea posthac accedant.*

Præterquam vero quod ad licitum contractum sponsalium & consensus Parentum, & præsentia testium necessario exigatur, etiam tertio requiritur, ut sponsus & sponsa fidem Catholicam profiteantur: unde sponsalia personæ Catholicæ cum hæretica sunt graviter illicita, nisi aut Papæ, aut Episcopi accedat dispensatio; miscere siquidem connubia cum hæreticis lege Ecclesiastica sæpius prohibetur (a): cum ergo in tali lege pro casu particulari nemo possit dispensare, nisi Romanus Pontifex, aut ubi ad eum difficilis est recursus, Episcopus, alterutrius dispensatio ad licitam desponsationem sine dubio necessaria est. Ecclesiæ profecto Pastoribus incumbit examinare, utrum, & quale periculum perversionis in persona Catholica versetur? vel utrum causa motiva ad contrahendum sit tanti ponderis, ut stante aliquo perversionis periculo ad dispensandum sit sufficiens? certe raro abest omne perversionis periculum: hinc etiam raro superpetet sufficiens ratio dispensandi, nisi pro motivo bonum publicum veraciter allegetur.

Ea, quæ modo allata sunt, necessario præ-
exiguntur ad pacta sponsalitia licite ineunda;
multo plura sunt, quæ ad eadem licite dissolven-
da

(a) Concil. Laodicen. can. 10. prout refertur Tom. I. Collect. Hard. Col. 784. Agathense can. 67. relato a Gratiano XXVIII. q. 1. can. 16. Chalcedonense can. 14. Item Bonifacius VIII. in cap. decrevit. de Hæreticis in 6. Vid. Benedict. XIV. de Synod. diocæf. l. 6. c. 5.

da & requiruntur, & sufficiunt: potissimas tamen causas hic loci proponimus, quibus vinculum sponsaliorum relaxatur. *Prima* causa dissolvens sponsalia est mutus, & vere liber utriusque sponsi consensus, cum uterque possit suo cedere, hocque verum, etiamsi fuisset iuramento firmata: nam cum sit iuramentum promissorium futuri matrimonii, semper intelligitur factum, nisi promissarius remittat. *Cum* hæc prima procedit de iis, qui talem contractum statuunt, ubi annos pubertatis jam attigerunt: si enim vel alteruter, vel ambo adhuc essent in statu impubertatis, expectanda foret ætas pubertatis, in qua promissionem antea factam, ratam habeant, aut rescindant.

Causa secunda est notabilis mutatio sponsalibus superveniens, quæ talis, ac tanta est, ut, si antea extitisset, sponsalia non fuissent inita; actus enim operantium non operantur ultra intentionem: ad similes autem casus intentio promissionum se extendisse non præsumitur. Idem dicendum, si ex matrimonio promisso mali eventus, qui non fuerint prævisi, timeantur, nempe scandala, inimicitia &c. cum enim ipsa celebratio matrimonii, nisi remediis congruis multis similia præcaveri possint, evadat illicita, eo ipso ruit obligatio ad illud celebrandum, adeoque contractus sponsalitus enervatur.

Causa tertia oritur ex eo, quod sponsus vel sponsa cum alia persona fornicetur; ita statuitur cap. *quemadmodum*: de iurejurando 25. rationem assignat D. Thomas: q. 43. *Supplem. a. 3.*

ad 6. his verbis: *Quamvis sibi nondum mutuo dederint potestatem corporis sponsalia contrahentes, tamen ex hoc efficiuntur sibi invicem suspecti de non servanda fide in futurum.* Ista doctrina eo magis tenenda est de fornicatione spirituali per hæresim, vel apostasiam, sive præcedentem, sive subsequentem sponsalia.

Causa quarta est professio alterius sponforum in Religione quadam approbata; quia vel ex implicito hujus contractus consensu, vel saltem ex dispositione Ecclesiæ semper subintelligitur hæc conditio: *nisi statum meliorem elegero.* Eadem causa se extendit ad sincerum ingressum religionis; nec tenetur altera pars in sæculo remanens expectare professionem alterius in Religione: quia pars ingressa, hoc suo facto, se resilire a sponsalibus sufficienter declaravit, & aliunde grave admodum esset, integrum per annum expectare. In casu autem, quo pars religionem ingressa non profiteatur, sed ad sæculum redeat, tenetur ad petitionem partis relicte, stare sponsalibus. Hæc porro libertas ingrediendi religionem non tollitur per juramentum contractui sponsalicio forte appositum; juramentum enim non mutat naturam hujus promissionis: contrarium est dicendum, si sponsus vel ante vel post sponsalia emittat tale votum, & sponsam voti ignaram defloret, eoquod tunc votum esset injustum, & graviter injuriosum defloratæ, quæ, cum alteri nuberet, non sine gravi dedecore suo deflorata inveniretur.

Disputant hic loci acriter Theologi, an etiam votum suscipiendi sacrum ordinem, salvo semper injusto gravamine sponsæ jam explicato, dissolvat sponsalia; Doctor Angelicus q. 53. *Supplem. art. 1. ad. 1.* tenet sententiam affirmativam, quod votum simplex castitatis dirimat sponsalia, multo magis proin votum suscipiendi sacrum ordinem, cum hoc præter perpetuum continentiae obligationem, perpetuum etiam votum Deo, & Ecclesiæ exhibendum inducat. Nihil deest sana ratio; promissio enim sponsalitia semper per hanc reservationem includit: nisi meliorem statum elegero. Licet autem Jus Canonicum applicet ad statum religiosum, militat tamen eadem ratio pro statu ordinis sacri Ecclesiæ. Addunt nihilominus aliqui D. D. tam circa votum ordinis sacri, quam circa votum perpetue castitatis sequentes limitationes. *Prima* est, nisi sponsalia fuerint publice contracta; quia tunc moraliter impossibile esset, amovere scandalum pusillorum. *Secunda* est, quod hoc sit verum pro foro conscientiae tantum: si enim in foro exteriori a iudice ad servandam fidem obstringeretur eidem procul dubio esset parendum. *Tertia* est, ut id genus vota emittantur sincero animo, Deo in statu meliore vacandi; si enim alio quovis fine emitterentur, nec pro foro conscientiae sponsalia relaxarentur. *Quarta* denique est, ut omnia fiant, semoto undeunque scandalo: quod si enim tale prævideatur certo moraliter securum, pro omni foro sponsalia stringerent.

Causa quinta solvendi sponsalia nascitur ex eo, quod unus desponsatorum absque consensu alterius in longinquam regionem proficiscatur cap. de illis Tit. de sponsalibus, quia talis censetur ipso facto declarare mutationem voluntatis. Nec refert quidpiam si dicatur, quod in dubiis rarior pars sit eligenda; S. Thomas siquidem loco antea citato ad 2. respondet, quod *dubium illud determinatur ex hoc, quod alter non comparat tempore statuto ad matrimonium perficiendum: unde si ex parte jus non desuit, quin matrimonium completeret, potest licite alteri nubere.*

Causa sexta solvendi contractum sponsalitiu[m] desumitur ex eo, quando supervenit affinitas, vel quodcumque juris impedimentum; quinimo ad hunc effectum sufficit vel sola fama impedi- menti, vel scandalum; ita statuitur 27. q. 2. cap. si quis sponsam: & cap. cum in tua de sponsali- bus. Placitis sacrorum Canonum subscribit scho- larum Angelus loc. cit. a. 3. ad 4. si sponsus (in- quit) cognovit consanguineam sponsae, vel econ- tra, tunc dirimi debent sponsalia; & ad hoc probandum sola fama sufficit propter scandalum vitandum. Si vero pars innocens non obsta- te tali crimine velit persistere in data fide: pars nocens tenetur dispensationem petere, suisque sumptibus procurare.

Causam septimam relaxandi sponsalia praebet matrimonium ab uno sponforum cum persona alia contractum; vinculum enim minus forte solvitur a vinculo fortiori: graviter tamen illicitum est tale matrimonium, utpote celebratum

cum gravi injuria partis derelictæ. Sic statuerunt
 Canones in Tit. de sponsalibus cap. *sicut ex libe-*
teris. cap. si verum. & cap. de sponsa duorum.
 In hoc autem casu pars derelicta licite contrahit
 cum alio; si vero in proposito suo persistat, &
 interea conjux alterius partis moriatur, tenetur
 pars viduata ducere partem antea derelictam
 tum quia obligatio ex sponsalibus oborta ex parte
 personæ nocentis non extincta, sed tantum
 suspensa fuit; tum quia nullum jus afferri po-
 test, declarans prima sponsalia fuisse annullata
 tum denique quia reus non debet utilitatem
 libertatis ex sua iniquitate reportare.

Ultima tandem causa, dissolvens sponsalia
 est recessus alterius partis, quæ vel absque gra-
 vi motivo contractui stare recusat, vel sine pro-
 denti causa celebrationem matrimonii, altera
 parte eam prudenter petente, idemdem deum
 protrahit; sic enim recedens satis declarat, se
 mutasse mentem suam: præterea id ipsum est
 cap. *sicut*: de sponsalibus clare deducitur. Ergo
 ergo ex memoratis hisce causis post inita spon-
 salia se una prodat, dissolvuntur sponsalia, &
 quidem si fuerint occulte contracta, non est opus
 auctoritate judicis, si autem fuerint facta coram
 Parocho & testibus, ad dissolutionem eorum
 saltem pro foro externo requiritur auctoritas
 Judicis: si enim forte alterutra pars postea ne-
 garet, se consensisse in nullitatem sponsalium
 Judex in foro externo teneretur potius insiste-
 re testimonio negantis, & Parochi ac testium
 & consequenter pro valore contractus sponsalium

lii pronuntiare sententiam (a). Disceptant Theologi, utrum contractui sponsalicio possit adijci pœna quædam, a parte resiliens incurrenda? dubium hoc resolvimus sub distinctione; si enim pœna sit moderata, nec statuatur, nisi in resiliens injuste, licite & valide adijcitur, quia hæc conventio nec naturali, nec positivo jure prohibita reperitur: si autem pœna illa concernat eum, qui juste reslit, tunc nec licite, nec valide apponitur, eoquod talis appositio pœnæ tendat ad contrahendum matrimonium ex metu injuste incusso. Ita decernit Gregorius III. cap. *Gema. Tit. de sponsalibus*, ubi de puero, & puella septenni contrahentibus sponsalia sub pœna incurrenda a quomodocumque resiliens ait: *Cum libera matrimonia esse debeant, Et ideo talis stipulatio ob pœnæ interpositionem sit merito improbanda, mandamus, eundem, ut ab extorsione pœnæ prædictæ desistat, Ecclesiastica censura compellas.*

(a) Statuta synodalia diœcesis Augustanæ p. 2. c. 10. sic habent: *Sponsalium, quæ publica fuerint, dissolutionem a Nobis, vel Curie Nostræ Augustanæ iudicibus petant.*

